

Quick scan natuur Overhoeks voor bestemmingsplan

Inhoud

1. Samenvatting en conclusies.....	3
2. Inleiding	4
3. Beschrijving van het gebied en inventarisatie	5
4. Ingrepen en analyse van de effecten op flora en fauna	7
5. Consequenties natuurwetgeving en ontheffing Flora- en faunawet..	8
6. Bijlage I Wetgeving en beleid	11

1. Samenvatting en conclusies

Voor Overhoeks wordt een nieuw bestemmingsplan gemaakt. Het plangebied is nog volop in ontwikkeling; nog niet alle vastgelegde bestemmingen zijn gerealiseerd. Ten opzichte van het vorige bestemmingsplan is alleen de ligging van de Van der Pekbrug iets gewijzigd, de aanliggende bouwblokken worden daarmee ook iets verschoven.

In dit natuurwaardenonderzoek is nagegaan of er vanuit de natuurwetgeving consequenties zijn voor het plan. Voor dit gebied gaat het om soortbescherming oftewel de Flora- en faunawet.

Er zijn in de nabijheid geen Natura2000-gebieden, waarop een negatief effect te verwachten valt. Daarvoor liggen deze gebieden te ver van het plangebied af en zijn de ontwikkelingen te beperkt.

In het plangebied komen een aantal beschermde soorten voor. In een deel van het plangebied verblijven huismussen. Er zijn een aantal kleine groepen huismussen gezien; deze broeden onder pannen daken van woonboten aan de Grasweg en maken gebruik van de dichte begroeiing voor de woonboten op de kade. De verblijfsplaatsen en het leefgebied van huismussen zijn beschermd.

Bij ingrepen aan de kade is nader onderzoek naar de mussen nodig.

Voor de in het bestemmingsplan mogelijk gemaakte ontwikkelingen heeft de aanwezigheid van huismussen geen consequenties.

Fig.1 Op meerdere plaatsen in het plangebied vinden ontwikkelingen plaats

2. Inleiding

Het project

Het bestemmingsplan voor Overhoeks is conserverend van karakter. Bestaande bestemmingen worden geactualiseerd, nog niet alle bestemmingen zijn gerealiseerd. Nieuwe ontwikkelingen worden niet mogelijk gemaakt. In deze natuurtoets wordt onderzocht welke consequenties er vanuit de natuurwetgeving kunnen zijn voor het bestemmingsplan.

Werkwijze

Na een beschrijving van het plangebied en de omliggende gebieden volgt de lijst met soorten die er voorkomen dan wel verwacht kunnen worden. Vervolgens worden de mogelijke effecten van ingrepen op de aanwezige soorten en beschermde natuurgebieden beschreven. Tenslotte wordt beoordeeld of er omstandigheden zijn, waarbij maatregelen nodig zijn of een ontheffingsaanvraag van de Flora- en faunawet aangevraagd moet worden en onder welke voorwaarden een ontheffing naar alle waarschijnlijkheid verkregen kan worden. Op 16 juli 2015 is het plangebied bezocht.

Eerder onderzoek

Gegevens over het voorkomen van soorten worden sinds 1990 bijgehouden in de 'Ecologische Atlas Amsterdam'. De grotere groengebieden worden regelmatig geïnventariseerd, ook in de directe omgeving van de Gemeente Amsterdam. De soortgroepen waarvan de gegevens worden bijgehouden zijn: zoogdieren; broedvogels; reptielen; amfibieën; vissen; kreeftachtigen; dagvlinders; sprinkhanen; krekels en libellen. In 2004 en 2005 zijn alle kolonies huismussen in de openbare ruimte van Amsterdam geïnventariseerd. Tweejaarlijks worden de kademuren van de grachten geïnventariseerd op beschermde flora. Verder is gebruik gemaakt van de gegevens uit de Nationale Databank Flora- en fauna; hierin worden naast waarnemingen uit eerder gedane onderzoeken alle waarnemingen uit de publieke internet sites telmee.nl en waarneming.nl opgeslagen.

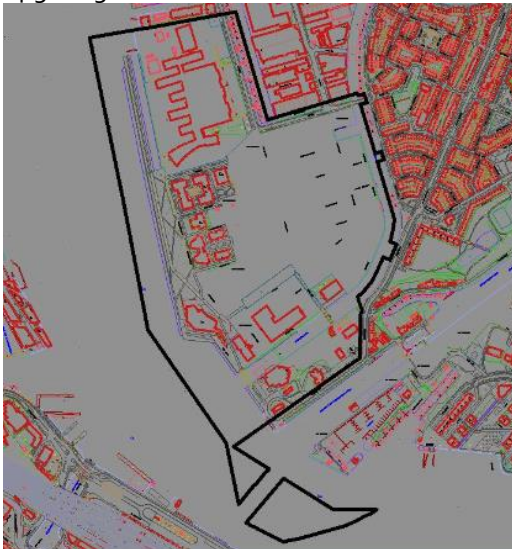

Fig. 2 Grenzen plangebied

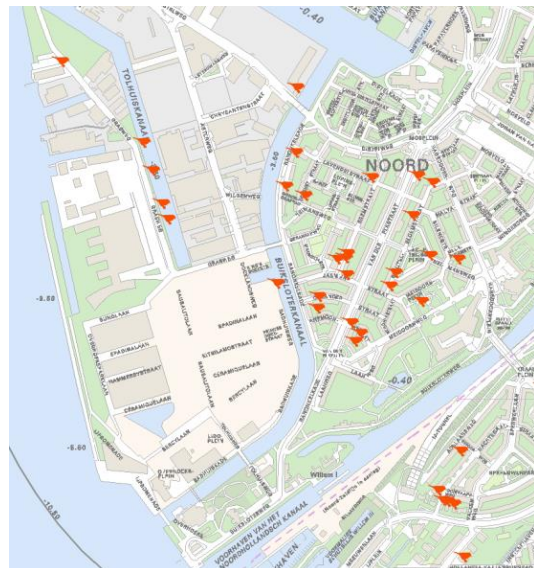

Fig. 3 Broedlocaties van huismussen (2015); huismussen broeden onder pannen daken van woonboten langs de Grasweg.

3. Beschrijving van het gebied en inventarisatie

Omgeving plangebied

Het bestemmingsplangebied ligt in Stadsdeel Noord en grenst aan het IJ en aan het Noordhollandskanaal.

Het plangebied

Het plangebied beslaat voor een groot deel het voormalige SHELL-terrein. Nadat SHELL verhuisd is naar nieuwbouw in het westelijk deel van het plangebied is een deel van de bebouwing gesloopt. Een aantal markante gebouwen – het A-Lab, de toren en de voormalige bedrijfskantine – zijn blijven bestaan. De Tolhuistuin is openbaar geworden. Het plangebied is nog volop in ontwikkeling (juli 2015). Sinds de start van de ontwikkelingen hebben delen van het plangebied langere tijd braak gelegen. Hier vindt nu nieuwbouw plaats. Langs het IJ zijn al een aantal woontorens gebouwd. Pal aan het IJ bevindt zich het Oeverpark; de boulevard langs het IJ. Hier staan meer dan dertig verschillende soorten iepen: het Iepenarboretum van Amsterdam.

Een deel van het plangebied heeft, na de sloop van de SHELL-gebouwen, jaren braak gelegen. Hier heeft zich tijdelijke natuur kunnen vestigen. Bijzondere soorten vogels, zoals blauwborst, dodaars en oeverzwaluwen hebben in het riet, langs het water of in zandpartijen gebroed. Vogels, waarvan het nest ook buiten het broedseizoen is beschermd, hebben er niet gebroed. Inmiddels is er nog maar een klein deel van het plangebied ongebruikt en broeden er alleen nog algemene soorten..

Ecologische verbindingen

De mogelijkheden voorgrondgebonden dieren om het plangebied te bereiken zijn beperkt. Via de groene zone achter de Buiksloterdijk – het Laanwegkwartier-, het Florapark en verder langs het Noordhollandskanaal is er een verbinding met het buitengebied.

De Van der Pekweg en het Buiksloterkanaal vormen echter barrières, waardoor het plangebied voor dieren geïsoleerd ligt. Door de aanleg van een brug over het Buiksloterkanaal is de kans groter dat een dier incidenteel het plangebied bereikt.

Inventarisatie: aangetroffen en verwachte soorten

Zoogdieren

Er is een egel gezien en onlangs zijn er twee hazen waargenomen (bron NDFF).

Vleermuizen

Toen het terrein nog beheerd werd door de Shell zijn er geen vleermuizen waargenomen. Nadat het terrein was getransformeerd naar waterpartijen en oeverbegroeiing was het geschikt voor vleermuizen. Er zijn enige tientallen foeragerende vleermuizen boven het water waargenomen. Door verdere ontwikkeling is de geschiktheid van het foerageergebied afgenomen. Bij een inventarisatie in 2011 is vastgesteld dat er in het A-lab vleermuizen verbleven.

Broedvogels

Bij de inventarisatie van huismussen zijn er meerdere kleine groepen mussen zijn gezien bij de woonboten aan de Grasweg. De mussen broeden onder de dakpannen van enkele woonboten. Voor de boten staan dichte hagen met bomen en struiken, onder andere coniferen. Daarin is goede schuilgelegenheid voor de mussen. Er zijn ook huismussen waargenomen in het groen langs de Céramiquelaan (16 juli 2015). Op 13 juli 2015 zaten huismussen in de dichte haag (laurierkers en duindoorn) langs Bundlaan, op de grens van het Shell-terrein. Waarschijnlijk komen deze mussen bij de broedlocaties langs de Grasweg of uit die van de Va der Pekbuurt, vandaan.

Fig. 4 Dichte hagen voor de woonboten langs de Grasweg

Fig. 5 Haag met laurierkers en duindoorn langs het Shell-terrein is een schuilplaats voor mussen

Op de braakliggende terreinen hebben verschillende vogelsoorten gebroed:
 watervogels: wilde eend, waterhoen, meerkoet en dodaars;
 vogels van riet en ruigte: blauwborst, kleine karekiet, grasmus, kneu, etc;
 vogels van strandvlakten: kievit, scholekster, kleine plevier;
 in een wand langs het water heeft een kolonie oeverzwaluwen gebroed.

Amfibieën, reptielen en vissen

Omdat er geen goede ecologische verbindingen zijn is het voor amfibieën vrijwel onmogelijk om het plangebied te bereiken.

In het IJ en in het water in de kanalen die in open verbinding staan met het IJ komen vele vissoorten voor. Het diepere water van het IJ is zout; hier komen zoute soorten als haring, kabeljauw en tong voor.

Flora

De kademuren van het Buiksloterkanaal en de oevers van het IJ zijn niet geschikt voor beschermde muurplanten; langs het Tolhuiskanaal is in 2009 een groeiplaats van klein glaskruid waargenomen. Deze locatie bevindt zich buiten het bestemmingsplangebied. De kade van het Tolhuiskanaal is vanwege de bezetting door woonboten niet eenvoudig te inventariseren op muurplanten.

4. Ingrepen en analyse van de effecten op flora en fauna

Het plan

Het bestemmingsplan wordt geactualiseerd. Vergeleken met het vigerende bestemmingsplan worden er geen nieuwe ontwikkelingen mogelijk gemaakt. Nog niet alle bestemmingen zijn gerealiseerd.

Mogelijke effecten op beschermde soorten

Grondgebonden zoogdieren

Algemene soorten als egel en haas kunnen is er bij ruimtelijke ontwikkeling een vrijstelling van de verbodsbepalingen van de Flora- en faunawet. Alleen de zorgplicht is van toepassing.

Vleermuizen

Door de afname van braakliggend terrein neemt de oppervlakte foerageergebied voor vleermuizen af.

Broedvogels

Huismussen worden, net als vrijwel alle vogels beschermd door de Europese Vogelrichtlijn. Voor huismussen geldt bovendien dat ze op de lijst staan van vogels, waarvan de verblijfplaats het hele jaar beschermd is. Dat betekent onder meer dat hagen en struiken waarin mussen dekking vinden niet zonder ontheffing gekapt mogen worden. Ook de nestplaatsen zijn het hele jaar beschermd. Voor de andere broedvogels geldt dat de nesten alleen tijdens de broedperiode beschermd zijn. Nesten van roofvogels zijn ook buiten het broedseizoen beschermd. Broedende roofvogels worden niet verwacht, omdat er geen geschikte bomen zijn.

Amfibieën, reptielen en vissen

Amfibieën reptielen komen niet voor. Op vissen zijn geen effecten te verwachten.

Flora

Beschermde flora is niet aangetroffen. Een mogelijke locatie van beschermde muurplanten is de kademuur van het Tolhuiskanaal.

5. Consequenties natuurwetgeving en ontheffing Flora- en faunawet

Gebietsbeschränkung

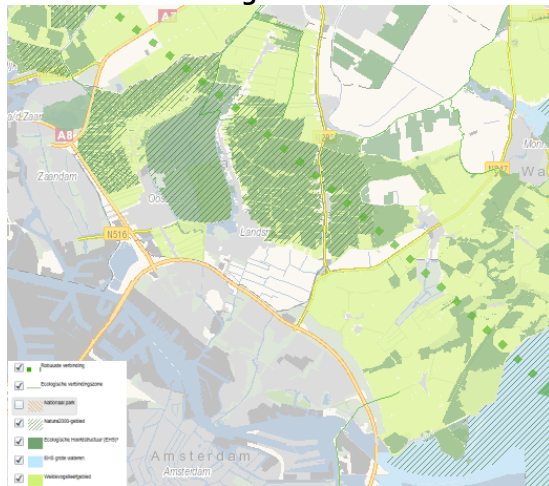

Fig 6. Natura2000-gebieden en Ecologische Hoofdstructuur (EHS)

Het plan bevindt zich buiten de Speciale Beschermingszones. Het Ilperveld, het Varkensland en het Marker- IJmeer, op ongeveer vier kilometer, zijn de meest nabijgelegen Natura2000-gebieden (op het kaartje met arcering weergegeven). Waterland maakt deel uit van de EHS (donkergroen zonder arcering is EHS; lichtgroen is weidevogelgebied). Negatieve effecten op deze gebieden worden niet verwacht.

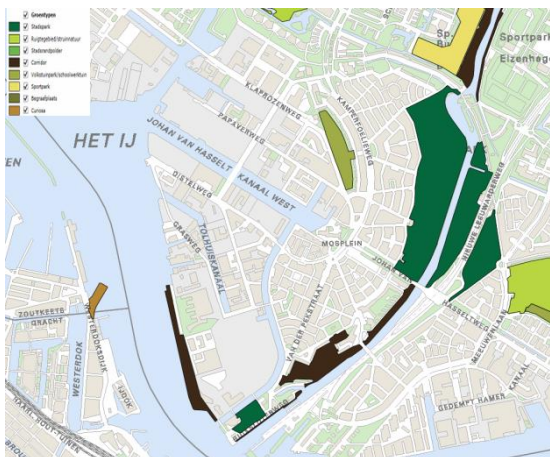

Fig. 7 Hoofdgroenstructuur

In het plangebied liggen groengebieden die tot de Hoofdgroenstructuur van de Gemeente Amsterdam behoren: het Oeverpark aan het IJ, de Tolhuistuin en een smalle zone langs het Noordhollandskanaal. Het Laanwegkwartier grenst bijna aan het bestemmingsplangebied. De laatste versie van de kaart met de Hoofdgroenstructuur is te vinden op: <http://maps.amsterdam.nl/hoofdgroenstructuur/?LANG=nl>.

Fig. 8 Ecologische structuur van Amsterdam

het Oeverpark aan het IJ en een smalle zone langs het Noordhollandskanaal, met Laanwegkwartier maken onderdeel uit van de ecologische structuur van Amsterdam. De laatste versie van de kaart met de ecologische structuur is te vinden op: <http://maps.amsterdam.nl/ecopassages/?LANG=n> l.

Fig. 9 Wens groenstructuur Stadsdeel Noord

De groenstructuur van Stadsdeel Amsterdam-Noord komt grotendeels overeen met de ecologische structuur van Amsterdam.

Soortbescherming

Zoogdieren

Voor eventueel aanwezige grondgebonden zoogdieren, zoals mol, egel en haas geldt een vrijstelling bij ruimtelijke ontwikkeling.

Vleermuizen

Voor vleermuizen is een ontheffing nodig als er verbodsartikelen overtreden gaan worden. Alle vleermuissoorten worden streng door de Flora- en faunawet beschermd (Bijlage IV van de Europese Habitatrichtlijn). Verblijfplaatsen, vliegroutes en foerageergebied zijn beschermd. Dikwijls kan door een goede planning van de werkzaamheden en het treffen van mitigerende maatregelen een ontheffingsaanvraag worden voorkomen. Indien er wel een ontheffingsaanvraag nodig is zal naar alle waarschijnlijkheid worden verkregen als op de hieronder beschreven wijze wordt gehandeld.

Broedvogels

Voor veel broedvogels in het plangebied geldt, dat de nesten gedurende de broedtijd zijn beschermd, maar daarbuiten niet. Ontheffing voor broedende vogels wordt niet verleend, omdat het in de regel goed mogelijk is om verontrusting in het broedseizoen te voorkomen.

Voor een beperkt aantal vogelsoorten, waaronder huismussen, geldt dat het nest het jaarrond beschermd is. De mogelijkheden om voor vogels ontheffing aan te vragen zijn beperkt. De Europese Vogelrichtlijn laat geen andere gronden om ontheffing aan te vragen toe dan:

- bescherming van flora en fauna;
- veiligheid van het luchtverkeer;
- volksgezondheid of openbare veiligheid.

Om een ontheffing te krijgen zal in ieder geval moeten worden aangetoond dat er voldoende broedgelegenheid voor deze vogels in de directe omgeving aanwezig blijft.

Voor de overige soorten geldt dat ze niet op de lijst met jaarrond beschermde vogels staan. De nesten van deze vogels zijn alleen in het broedseizoen beschermd.

Voor het bestemmingsplangebied.

Fig.10 Groen aan de achterzijde van de nieuwbouw, bij de Céramiquelaan.

6. Bijlage I Wetgeving en beleid

Wettelijke kaders	
Natuurbeschermingswet (1998) - Natura-2000 (Gebiedsbescherming)	Onder de Natuurbeschermingswet 1998 (Nb-wet) zijn gebieden aangewezen die onderdeel uitmaken van de Europese ecologische hoofdstructuur, de Natura 2000 gebieden genaamd. Indien een ruimtelijke ontwikkeling plaatsvindt in of in de nabijheid van een Natura 2000 gebied moet worden onderzocht of de ontwikkeling de kwaliteit van het gebied kan verslechteren of verstoren. Indien het bestemmingsplan de kwaliteit van een Natura 2000 gebied kan verslechteren of verstoren dient er een vergunning op grond van de Natuurbeschermingswet te worden aangevraagd.
Flora- en faunawet en gedragscode (soortbescherming)	In april 2002 is de Flora- en faunawet (Ffwet) van kracht geworden. Op grond van deze wet zijn vrijwel alle in het wild en van nature in Nederland voorkomende dieren, beschermd. De Ffwet bevat verbodsbepalingen met betrekking tot het aantasten, verontrusten of verstoren van beschermde dier- en plantensoorten, hun nesten, holen en andere voortplantings- of vaste rust- en verblijfsplaatsen. Bij vrijwel alle ingrepen moet met door Flora- en faunawet beschermde soorten rekening worden gehouden. De beschermde soorten zijn met behulp van tabellen onderverdeeld in verschillende niveaus van bescherming. In Amsterdam is er sinds 2009 een gedragscode Flora- en faunawet voor het zorgvuldig handelen bij ruimtelijke ontwikkelingen en bestendig beheer en onderhoud. De gedragscode is van toepassing op alle plannen en projecten die in opdracht van of door de gemeente Amsterdam worden voorbereid en uitgevoerd. Met deze gedragscode is een ontheffingsaanvraag voor een aantal soorten niet nodig.
Beleidskaders	
Ecologische Hoofdstructuur (landelijk en provinciaal beleid)	Voor heel Nederland zijn natuurgebieden met verbindingszones vastgelegd. Dit noemen we de Ecologische Hoofdstructuur (EHS). De EHS is een belangrijk middel om de hoofddoelstelling van het natuurbeleid te bereiken: natuur en landschap behouden, versterken en ontwikkelen, als essentiële bijdrage aan een leefbaar Nederland en een duurzame samenleving. De EHS moet er onder meer toe bijdragen dat afspraken over het behoud en het herstel van biodiversiteit worden nagekomen. Na realisatie is de structuur uiteindelijk grensoverschrijdend, zodat diersoorten zich vrij kunnen bewegen en vermengen over Europa. Bij kwantitatieve of kwalitatieve aantasting van de EHS dient gecompenseerd te worden volgens in de Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte (SVIR) vastgelegde regels.
Rode lijstsoorten (landelijk beleid)	Eens per tien jaar worden er Rode lijsten opgesteld. Hierop komen soorten die om verschillende redenen sterk in aantal achteruitgaan. Voor het Ministerie van LNV zijn de rode lijsten mede richtinggevend voor het te voeren natuurbeleid. Het Ministerie stimuleert dat bij bescherming en beheer van gebieden rekening wordt gehouden met de Rode-lijst-soorten, en dat zo nodig en zo mogelijk aanvullende soortgerichte maatregelen zullen worden genomen.
Hoofdgroenstructuur (Amsterdams beleid)	In de structuurvisie van Amsterdam 2040 (vastgesteld in 2011) is de hoofdgroenstructuur opgenomen. Voor functiewijzigingen, die buiten de vastgelegde kaders vallen moet advies worden gevraagd aan de Technische Advies Commissie Hoofdgroenstructuur. Eventuele wijzigingen kunnen aan de Gemeenteraad worden voorgelegd.
Ecologische structuur (Amsterdams beleid)	Een uitwerking van de "Structuurvisie 2040" is een ecologische visie. Deze is in juli 2012 door de Gemeenteraad vastgesteld. De bijbehorende kaart laat de ecologische structuur zien, zoals die door

	dieren wordt gebruikt. In de structuur is een aantal knelpunten onderkend. De ambitie is om deze barrières voor dieren weg te nemen. Het uitgangspunt van het beleid is dat plannen niet mogen leiden tot verzwakking van de ecologische structuur die in deze visie staat omschreven, bijvoorbeeld doordat er extra barrières ontstaan.
Groenstructuur van stadsdeel Amsterdam-Noord Natuureffectrapportage stadsdeel Amsterdam-Noord Ontwikkelingsplan natuur in de stad Amsterdam-Noord (Beleid stadsdeel Amsterdam-Noord)	Stadsdeel Amsterdam-Noord heeft in een aantal nota's haar ambitie met betrekking tot groen en groenstructuur in het stadsdeel vastgelegd. Het streven van het stadsdeel om het aanwezige groen zoveel als mogelijk te behouden en de (natuur-)kwaliteit van het groen te vergroten.

Voor het ecologisch werkprotocol is de Flora- en faunawet van belang. In de twee tabellen hieronder staan de verbodsartikelen van de Flora- en faunawet en de in de Flora- en faunawet onderscheiden beschermingsniveaus.

Par. 1	<i>Bepalingen betreffende planten op hun groeiplaats</i>
art. 8	Het is verboden planten, behorende tot een beschermde inheemse soort, te plukken, te verzamelen, af te snijden, uit te steken, te vernielen, te beschadigen, te ontwortelen of op enigerlei wijze van hun groeiplaats te verwijderen.
Par. 2	<i>Bepalingen betreffende dieren in hun natuurlijke leefomgeving</i>
art. 9	Het is verboden dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te doden, te verwonden, te vangen, te bemachtigen of met het oog daarop op te sporen.
art. 10	Het is verboden dieren behorende tot een beschermde inheemse soort opzettelijk te verontrusten.
art. 11	Het is verboden nesten, holen of andere voortplantings of vaste rust- of verblijfplaatsen van dieren behorende tot een beschermde inheemse soort te vernielen, uit te halen, weg te nemen of te verstoren.
art. 12	Het is verboden eieren van dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te zoeken, te rapen, uit het nest te nemen, te beschadigen of te vernielen.
art. 13	Het is verboden planten of producten van planten, of dieren (...) behorende tot een beschermde inheemse of beschermde uitheemse plantensoort onderscheidenlijk een beschermde inheemse of beschermde uitheemse diersoort (...) te vervoeren, ten vervoer aan te bieden, af te leveren (...) of onder zich te hebben.

Verschillende niveaus van bescherming soorten Flora- en faunawet			
Vogels		Voorbeelden	Bescherming en ontheffingsmogelijkheden
	Vaste rust- en verblijfplaatsen (lijst augustus 2009)	Sperwer, boomvalk, buizerd	Hele jaar beschermd, ontheffing alleen mogelijk op grond van: b) de bescherming van flora en fauna c) de veiligheid van het luchtverkeer d) de volksgezondheid en de openbare veiligheid en f) het voorkomen van ernstige schade aan vormen van eigendom, anders dan gewassen, vee, bossen, bedrijfsmatige visserij en wateren
	Overige broedvogels, inventarisatie gewenst (lijst augustus 2009)	koolmees, ekster, zwarte kraai, grote bonte specht	De nesten zijn niet jaarrond beschermd, omgevingscheck om te bepalen of er voldoende alternatieve nestmogelijkheden in de omgeving zijn is wel nodig.

Verschillende niveaus van bescherming soorten Flora- en faunawet			
	Overige broedvogels	Merel, winterkoning	In de broedperiode beschermd.
	Exoten	Halsbandparkiet	Niet beschermd, de zorgplicht is wel van toepassing.
Overige dieren en planten			
	Tabel 3 soorten van de Europese Habitatrichtlijn (bijlage IV)	Vleermuizen, rugstreeppad	Rust- en verblijfplaatsen beschermd, ontheffing is mogelijk op de onder vogels genoemde gronden en op grond van 'dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en voor het milieu wezenlijk gunstige effecten.'
	Tabel 3 In AMvB aanvullend aangewezen streng beschermde soorten	Ringslang, waterspitsmuis	Rust- en verblijfplaatsen zijn beschermd, ontheffing op grond van ruimtelijke ontwikkeling.
	Tabel 2 AMvB	Rietorchis, daslook	Geen ontheffing nodig met gebruik van gedragscode.
	Tabel 1	Bruine kikker, egel, konijn	Vrijstelling bij ruimtelijke ontwikkeling; wel een zorgplicht.
	Niet beschermd	Algemene vlindersoorten	

Rode lijst

Soorten van een Rode lijst zijn niet per definitie wettelijk beschermd. Zij kunnen tot alle beschermingsniveaus behoren. Wettelijk is wel vastgelegd dat de overheid zich inzet voor de bescherming van deze soorten en dat zij het onderzoek daartoe bevordert. Van provincies, gemeenten en terreinbeherende organisaties wordt verwacht dat zij bij beleid en beheer rekening houden met de Rode Lijsten.

Toepassing gedragscode Amsterdam

In december 2009 is de 'Amsterdamse gedragscode' goedgekeurd door het voormalig ministerie van LNV. De gedragscode is geldig vanaf 18 december 2009 tot en met 18 december 2014. De gedragscode kan voor alle soorten worden gebruikt. Bij ruimtelijke ontwikkeling is geen ontheffing nodig voor soorten van tabel 2.